

GENÇLİK VE TOPLUM

SABAHATTİN ÖZTÜRK

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ İÇİN
KİMLİK KARTI

Fakülte ve Şubesi : Siyasal Bilgiler
Sömestre veya Sınıf, No. : I - 178
Adı, Soyadı : Sabahattin Öztürk
Baba adı : Nuri
Doğum yeri ve yılı : Ayancık - 1948
Kan grubu : RH(+)A
Adresi : S.B.F. Yurdu
Cebeci - ANKARA
İmzası :

Kış dönemi	Yaz dönemi
1968 — 1969	1968 — 1969

TARİH : HAZİRAN 1969

OKUL : ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ

SINIF : I

NO : 178

DERS : SOSYOLOJİ (PROF. İBRAHİM YASA)

HAZIRLAYAN : SABAHATTİN ÖZTÜRK

ALINAN NOT : 10

İÇİNDEKİLER

Bölüm : 1 - GİRİŞ : DEĞİŞEN DÜNYA

Bölüm : 2 - GENÇLİK

- a) ASİ GENÇLİK
- b) ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ
- c) SOLA AÇILAN GENÇLİK
- d) TÜRKİYE'DE DURUM
- e) ÖĞRENCİ EYLEMLERİ
- f)

Bölüm : 3- GENÇLİĞİN SORUNLARI

- a) CİNSEL SORUN
- b) KONUT SORUNU
- c) BESLENME - SAĞLIK VE GELİR SORUNU
- d) DİĞER SORUNLAR

Bölüm : 4 – HALKA DÖNÜK EĞİTİM

Bölüm :5 - SONUÇ : GENÇLİK ÇAĞI

BİBLİYOGRAFYA

Bölüm :1

GİRİŞ : DEĞİŞEN DÜNYA

Yirmibirinci yüzyılın eşiğindeyiz.Uygarlık geliştikçe,bugüne dek ağır bir evrimle süregelen toplumların değişimi hızlandı.Kuşaklar arasındaki mesafe arttı.”Yirminci yüzyılın ikinci yarısında herşey büyük bir hızla gelişmeye ve değişmeye başladı.Bölünmez sanılan atom parçalandı,insanların eline korkunç enerjiler geçti.Jet çağı yıllık mesafeleri saatlere sığdırdı,dünyanın birbirine en uzak yerlerini iki komşu haline getirdi.Tıp ilmi insanların böbreklerine,kalblerine vücut değiştirirken fen,insanı küçeleştiren dev makineler yapmaya başladı.Otomasyonun peşinden gelen elektronik beyinler sanayi de ,işletmecilikte kurulu düzenleri alt üst etmeye başladılar.Uzayda trafik artarken tahrip gücü öyle müthiş silahlar hazırlandı ki,klasik silahlarla yapılmayacak bir savaşta bütün dünyanın birkaç dakikada harabeye dönmesi ihtimali yaratıldı.Haberleşme araçları öylesine gelişti ki dünyanın bir ucunda oturanlar öteki uçta olan bitenleri kısa sürede öğrenmek şöyle dursun telstar vasıtasıyla aynı anda seyretmek imkanına kavuştular.Okur-yazarlık her ülkede belirli bir kitlenin özelliği olmaktan çıktı. Sömürgecilik tasfiye edildi,Atlaslarla birlikte dünya politikası da alt-üst oldu,İktisattan sosyolojiye,ilimden fenne kadar her şey o kadar değişmiştir ki,toplumsal hayatı ve sosyal yapıyı ayakta tutmak isteyen kurallar bu değişikliklerle bağdaşamamaktadır.”¹

“Çağımızın mekanik hayatı,her şeyin büyük bir hızla gelişmesi ve değişmesi,bunlardan kuşakların farklı olarak etkilenmesi çatışmaları gittikçe çoğaltmaktadır.”²

“İçinde bulunduğumuz ve şiddeti gittikçe artan sosyal bunalım,toplum hayatında rastladığımız sıkıntı,huzursuzluk,memnuniyetsizlik ve hastalıkların toplamını ifade eder.”³

“Çağımızın şartları,özellikle endüstrileşme toplumların yapısında bir takım değişiklikleri zorlamaktadır.Bu değişiklikler yapılamadığı için sürtüşmeler,bunalımlar,baskılar,patlamalar başlamaktadır.”⁴

İyi gelişmiş bir toplum,iyi gelişmiş fertlerden meydana gelir. Oysaki,uygarlıktan yararlanamadıkları için huzursuz olan toplumlar var.Açlık hala en büyük problem.Fildişi kulelerine kapanan refah toplumlarının yeni kuşakları bu durumu kabullenemiyorlar.Geri kalmış ülkelerin sorunlarını benimseyerek,bencil toplumlarına karşı çıkıyorlar.

“Açlık,sefalet,doğum fazlalığı,hastalık bütün bunlar bir tek derdin ayrı ayrı görüntüleridir;o da az gelişmek.Bunun için de açlıkla savaş demek topyekün gerilikle savaş demektir.Açlığı yaratan insanlardır.Çünkü doğal kaynaklar yetmez değil.Elbirliği olursa dünya 50 senede açlıktan kurtulabilir.”⁵ Uygarlık adına savaşlar ve sömürü devam ederken,açlık ve sefalet içindeki insanların yaşantıları değişmezken,ileri toplumlar bu halden kendilerini sorumlu tutmazken yeryüzünde sürekli bir barıştan ve düzenden söz edilemez.

Yaşlı kuşak alışkanlıklarından sıyrılmadığı,kurduğu düzenin değişmezliğine inandığı için tüm yeniliklerin temsilcisi,yaratıcısı ve uygulayıcısı olan gençlikle çatışmaya düşmektedir.Uygarlığın bu yeni safhasında dünya küçüldükçe,insanlar-özellikle gençler-

¹ Abdi İpekçi,Milliyet,7 Mayıs 1968

² Doç.Dr.Özcan Köknel,Milliyet,21 Mayıs 1968

³ Prof.Dr.Kemal Tosun,Milliyet,8 Haziran 1968

⁴ Abdi İpekçi,Milliyet,25 Mayıs 1968

⁵ Josue de Castro (Brezilyalı uzman),Cumhuriyet,7 Nisan 1963

birbirlerinden haberdar olmakta,insanlık dışı davranışları gördükçe susmaya yanaşmamaktadırlar.Genç kuşakla yaşlı kuşak çatışması duygusal ve kültürel olmaktan da öte politik bir kavga haline dönüşmüştür artık.Bu araştırmada,gençlik sorununu toplumla ilişkisi açısından inceledim.Kendi yargılarımı da ekledim tabi..

Bölüm : 2

GENCLİK

“Gençlik denilince akla ne gelir?Gençlik her şeyden önce yarından bir şeyler bekleyen bir kitledir.Kendi geleceğini güven altında görmek isteyen gençlik,ister istemez toplum sorunlarına çözüm aramak zorundadır”⁶ Tam bir tanım yapmak gerekirse “gençlik on ile otuz yaş arasındaki işçiler,köylüler,orta ve hakim sınıflardakinin meydana getirdikleri gruptur.Tüm gençlik için ortak olan özellikler şunlardır : a)Gençlik dışı dönüktür,b)Gençlik yenilenmeğe açıktır,c)Gençlik ileticidir”⁷.Bütün dünyada “bu günün gençleri daha fazla okumakta,daha fazla dolaşmakta,birbirleriyle daha fazla temas etmekte ve basın,radyo,TV gibi araçlarla bütün dünyada olup bitenleri izleyebilmektedir.Ayrıca gençlik şimdi serbest tartışmaya alışmıştır veya alışmaktadır.Eskiden öğrenciler için yasak görülen politik ve ideolojik konular bugün onların başlıca ilgilendikleri meselelerdir.Hasılı her yerde yeni kuşak uyanmakta,siyasi şuur sahibi olmaktadır”⁸ Doğuda ve batıda “son yıllarda haberleşme araçlarının hızla gelişmesi ve yayılması,insanların genç yaşta olgunlaşması sonucunu doğurmuştur.Bunun bilincine varan gençlik,kendi yetişmesinde olduğu kadar toplumun bütün sorunlarında da söz sahibi olma çabasıdadır”⁹ Gelişmiş batı ülkelerinde insanlar birer uygar robot,birer tek boyutlu insan haline gelirken,gelişmiş doğu ülkelerinde de temel öğretilere aykırı olarak bir bürokrasi doğuyor.Batı teknokrasisi de,doğu bürokrasisi de geri kalmış üçüncü dünya ülkelerine karşı olumlu tutumda olmadıkları için kendi gençliklerinden tepki görmektedirler.Ülkeler arası ve sınıflar arası çelişkidir doğmaktadır tüm bunalımlar.”Hümanist kültür yerini bu çağda kuru teknolojiye bırakmıştır.Okuduklarıyla hayatta gördükleri arasında daimi bir çelişkiye şahit olan son kuşak ,kendi ruhunda hissettiği bu çelişmeleri bir hınç ve öfke taşkınlığı halinde dışa vuruyor”¹⁰

a) ASİ GENCLİK

Aslında gençlik her zaman yaratacağı yeni dünyanın doğum sancısını çeker gibidir.”18 -25 yaşları arasında bütün davranışları etkileyen devamlı bir bunalım ve duygu taşkınlığı vardır”¹¹.Önceleri bu bunalımların nedenine inilemediği için gençler,sadece yaşadıkları topluma isyan etmekle tatmin oluyorlardı.Bütün dünya basınında asi gençlik diye damgalanan,burjuva düzeninin belalı bir eğlencesi halini alan bu gençler,bunalımlarını,içinde yaşadıkları topluma zarar vererek,çeteler kurarak gidermekteydiler.”Bu suçlu gençler ekseri

⁶ Harun Karadeniz,Milliyet,14 Haziran 1968

⁷ Namık Behramoğlu,Sınıf Açısından Türk Gençliği,1968

⁸ Sami Kohen,Milliyet,20 Nisan 1968

⁹ Ulus Gazetesi,9 Aralık 1968

¹⁰ Yakup Kadri Karaosmanoğlu,Milliyet,22 Mart 1968

¹¹ Doç.Dr. Özcan Köknel,Milliyet,22 Mart 1968

bakımsız kalmış gençlikti.Ama varlıklı ailelerin çocukları da kendileriyle yeterince ilgilenilmemesi yüzünden bunlara katılmışlardı”.¹²

Gelişmişlerde refahın yarattığı asi gençlik,geri ülkelerde de taraftar bulmuştu.Varoluşçuluk (Egzistansiyalizm) felsefesinin bireysel bunalımı bu gençlerin düşünce dayanakları olmuştu:yaşıyoruz ve dahasını istiyoruz,gerçek olan budur.Alabildiğine hür ve alabildiğine sorumsuz bir yaşamı diliyorlardı.Aile büyükleri,kendi gençlik çağlarının değer yargılarıyla yetiştirmek istedikleri çocukların bambaşka bir dünyada yaşadığını anlamıyorlardı.Biz yaşamayı seviyoruz ve yaşamak istiyoruz diyen gençler ailede,toplumda kendilerine benimsetilmek istenen tüm değer ve inançlara karşı çıkıyorlardı.Politikayla hiç ilgileri yoktu.”Bizim böyle saçma şeylerle uğraşacak vaktimiz yok.Bizim anlayışımıza göre hiçbir politikacı vaat ettiği şeyin yüzdeyüz olacağına kendisi de inanmaz.Kendi kendisinin verdiği söze inanmayan bir insana biz nasıl inanalım.Hem canım memleketi kim idare ederse etsin.Değilmi ki onlarda eskilerden.Meşgul bile olmayız”¹³ diyorlardı.

Politikadan uzak durmayı gereksinmeleri,bunu bir ilim ve sanat olarak değil de yalancılık ve iki yüzlülük şeklinde ortaya koyan yaşlı kuşak yüzündendi.-Ülkemizde de aynı kanı vardır.Sözleri tutarsız olan kişilere siyaset yapma diyerek,politikanın aslında bir dalavere olduğu inancını gösterirler.-

“Gelişme hızı kuşaklar arasında ayrılma ve çözümlere yol açtı.Bunların sıkıntısını ve bunalımını en çok duyan,çağlarının heyecan yapısı dolayısıyla gençler oldu.Bazıları bu bunalıma dayanamayıp patolojik reaksiyon vermeğe başladı.Bu reaksiyonlar,ya Asi gençlik gibi toplum düzenini baştan aşağı yok etmek isteyen saldırgan bir duruma girdi,veya Hippî ve Beatnikler gibi bu düzeni yok farzeden pasif ve ilgisiz bir davranış gösterdi.Bu patolojik davranışları ortaya çıkaran nedenler çok iyi bilindiği halde,bunların düzeltilmesi yoluna gidilmemesi insanların ve özellikle gençlerin hissettiği bunalımı yaygın hale getirdi.Gençler değişen dünya şartları içinde,yeni değer yargıları bulmak yoluna girdiler.Bu amaçla dünyanın her tarafında harekete geçtiler”¹⁴ .Önceleri bilinçsiz olan bu başkaldırı,toplumu değiştirmenin temel yolunun politika ile sağlanacağı gerçeğinin öğrenilmesiyle gençlerin eylemleri politik alana kaydı.”Asi gençler,belirli ve tutarlı bir felsefeleri olmayan,toplum düzenine karşı çıkan ve bunalmışlıklarını şiddet hareketlerine başvurarak çıkarmaya çalışan delikanlı ve genç kızlardı.Asî gençlerin en büyük özelliklerinden biri de politik sorunlarla zerrece meşgul olmamalarıydı.Toplumun hiçbir tabakasinda olumlu karşılanmayan gençler,davranışlarına dayanak olacak bazı fikirler edinmek zorunluluğu duydular.Hippiler bu zorunluluk sonucu ortaya çıkmışlardır”¹⁵ .Hippiler,diğerlerine oranla daha fazla politik sorunlara eğildiler.

“Modern toplumlarda,güvensizlik duyguları ve bilinçaltı korkuları beatnikleri yaratmıştır.Çıkış noktaları olumlu, ama hareket tarzları olumsuz olan beatnikler de devrelerini tamamladıktan sonra toplumun katı,eğilmez yapısı karşısında çözülecek,sona erecektir.Kimseye zarar vermemek,kimseden bir şey beklememek,gönlünce yaşamak,din-dil-irk ayırımı gözetmeden bütün insanların kardeşlik havası içinde yaşamalarını istemek herkesin özlemidir.Ünlü düşünür ve yazarların işlediği bu akım başarıya ulaşacaktır.Çünkü biyoloji ile aynı paraleldedir.Psikolojiden kuvvet almaktadır.Ama,toplum ideal şeklini alana kadar,dinamik ve mücadeleci gençler,kendilerine daha başka çıkış kapıları da arayacaklardır”¹⁶Nitekim 1968 başından beri bütün dünyayı meşgul eden boykot ve işgal hareketleri üniversite öğrencilerinin yeni bir mücadele biçimi olmuştur.

¹² Yeni Sabah,16 Nisan 1964

¹³ Vecdi Kızıldemir,Cumhuriyet,5 Şubat 1964

¹⁴ Doç.Dr. Özcan Köknel,Milliyet,19 Kasım 1968

¹⁵ Ali Sirmen,Akşam,24 Şubat 1968

¹⁶ Dr. Haydar Dümen,Milliyet,27 Aralık 1966

b)ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ

Toplum içinde en aktif ve en bilinçli kitle üniversite öğrencileri olduğu için,gençlik denince ilk akla gelen üniversite gençliği olmaktadır.Diğer gençlerin ortak bunalımlarını yaşamakla beraber bunları ifade etme ve duyurma yönünden daha avantajlıdır.Üniversite gençleri bu bunalımların nedenini önce yakın çevrelerinde aramışlar,sonunda çevre genişlemiş ve politik eylem ortaya çıkmıştır.”Vietnam savaşı,zenci sorunu,tüketim toplumu gençliğinin az gelişmiş ülkelerle temaslarının sıklaşması,emperyalizmin bütün oyunlarının yavaş yavaş ortaya çıkması,Küba devrimi,Latin Amerika’da gerillaların mücadelesi gibi etkenler batı gençliğinin gittikçe bilinçlenmesine ve politik sorunlar üzerine eğilmesine sebep olmuştur.”¹⁷

Öğretilele uygulamalar arasında hiçte benzerlik bulunmadığını gören üniversite gençliği kurulu düzene başkaldırmaktadır.”Yürürlükte olan düzene karşı gösterilen tepkinin öncülüğünü üniversite öğrencilerinin yapması tabiidir.Adalet kavramına,siyasal ve ekonomik hürriyetlere,insanlık haysiyetine en geniş ölçüde yer veren ideal bir toplum düzeni hakkında her gün yeni bilgiler elde eden,düşünen ve tartışan genç kafalar ,hayal ettikleri dünya ile,yaşadıkları dünya arasında büyük farklar görürlerse,elbetteki ideallerindeki toplumu yaratmak için harekete geçmek isteyeceklerdir”¹⁸

Bilimsel gelişmeye ayak uyduramayan bir ülkenin günümüzün milletler topluluğunda yer ve söz sahibi olamayacağı gerçeği dünyanın her yerinde üniversite sorununa özel bir önem kazandırmıştır.Yetişmiş insan gücünün çok sınırlı olduğu az gelişmiş ülkelerde üniversitenin yükü ve sorumluluğu daha da ağırdır.Bu ülkelerde üniversite bir yandan kalkınmanın gerektirdiği çok sayıda yetişmiş insan gücünü süratle temin etmek,diğer yandan gelişen bilim dünyasını yakından izlemek ve imkan nisbetinde ona katkıda bulunmakla görevlidir.Üniversite sorunu,bir ülkenin yarımı sorunudur”¹⁹

Düzen bekçisi olarak yetiştirilmeye çalışılan gençliğin düzen yıkıcı olarak ortaya çıkması ilginç bir değişimdir.”Gençlik bir toplumun geleceği demektir.Toplumun gelişmesi için gerekli olan itici kudreti gençliğin gücü sağlar.Özgür düşünce,ileri fikirler,duygusal davranış bütün dünya gençliğinin ortak niteliğidir”²⁰ ”20. yüzyılın gençliğinin en belirgin vasfı boyunduruk,sulta kabul etmeyişidir.Günümüzün gençliği,yöneticinin geleneksel kişiliğinin,şartlanmış beyninin kabul etmeyeceği bir biçimde özgürlük öyküsünü gerçekleştirmek yolundadır.Bu özgürlük hem kişisel,hem de makro bir düşünce ölçüsünde ulusal özgürlüktür”²¹

c) SOLA ACILAN GENÇLİK

Özgürlüğü kişisel,bencil açıdan ele alan liberal doktrin –burjuvazinin temel felsefesi-dinsel kaderciliğin de etkisiyle toplumun diğer katlarına da benimsetilmişti.Herkes dilediği gibi davranmakta,yükselmekte,ticarette serbest olmalıydı.Bu orman kanunuyla en becerikli ve iyiler başarıya ulaşacak,beceriksizler ayıklanacaktı.- aç gözlülüğü de açığözlük diye

¹⁷ Ali Sirmen,Akşam,24 Şubat 1968

¹⁸ Prof.Dr. Safa Reisoğlu,Milliyet,Haziran 1968

¹⁹ Prof.Dr. Safa Reisoğlu,Milliyet,18 Şubat 1969

²⁰ Doç.Dr. Özcan Köknel,Milliyet,21 Mayıs 1968

²¹ Sencer Güneşsoy,Milliyet,24 Mayıs 1968

yutturuyorlar bu yüzden - Herkesin eşit yaratılmadığını öneren teokratik öğretiyile şartlanmış toplumlar,serbest yarışma düzenine tepki göstermemişler.

Kişinin hür olması toplumun hür olmasıyla sağlanır diyen sosyalist dünya görüşü,en insancıl doktrin olarak dünya gençliğinin ideal öğretisi haline gelmiştir.Uygulamadaki yanlışlıklara da karşı çıkan gençler,siyasal ve ekonomik özgürlüğün birbirinden ayrılmayacağı gerçeğini çok iyi biliyorlar,insan haysiyetine yakışmayan her çeşit sömürüye karşı çıkıyorlar.

Tarihsel evrim içinde –tarihi sınıflar savaşı olarak açıklayan Tarihi Materyalizme göre sınıfların ekonomik gücü,siyasal iktidarı ele geçirmelerini sağlamıştır.Örneğin:Feodalitenin doğuşu,burjuvazinin egemenliği böyle olmuştur.Ama,işçi sınıfının ideolojisi bunlardan ayrılmaktadır. Ekonomik gücü olmayan işçi sınıfının her şeyden önce iktidarı ele geçirmesi gerekir.Ekonomik düzeni ancak o zaman kendi yararına kontrol altına alabilir.İleri burjuva iktidarlarında sosyalist devrimin yapılamayışı güçlü bir burjuvazinin hem ekonomik hem politik iktidarı elinde tutmasıdır.Kendi toplumlarındaki işçi sınıfına karşı bazı tavizler vererek,onları kontrollerinde tutmaktadırlar.Üçüncü dünya denilen sömürgeleikten kurtulmuş ülkeler,halen yeni emperyalizm’den kendilerini kurtaramamışlardır.

“Devrim,bir düzenin yerini başka bir düzene bırakması demektir.Gençlik hareketi tek başına bir devrim getiremez.Fakat bir devrim hareketi içinde görev alabilir.Özellikle başlatma görevi.Gençlik bu gün bunu yapmaktadır.”²² “Dünyada bütün çıplaklığıyla ortaya çıkan emperyalizmin oyunlarına alet olmayacak tek baskı gurubu,menfaatten arınmış olan gençliktir”²³.

Gelişmekte olan ülkelerde gençler daha önceden politik savaflara atılmışlardı.Ama,1968 olayları yeni eylem biçimleri ve yeni ufuklar getirmiştir.”Bolluk toplumunda ahlak,görenek,ülkü bağları zayıflamıştır,toplum örgüsü ekonomik ilişkilere sınırlanmıştır.Bu toplumun sağlam,güçlü,son derece hazırlıklı organizasyonuna karşılık,belirli bir ekonomik hiyerarşiyi sürdürmekten ve daha da güçlendirmekten başka hiçbir amacı yoktur.Bütün olanaklarını bu amaca kullanmaktadır,kültür de bu olanaklardan bir tanesidir sadece.Üniversiteliler,bugünkü akademik kültürü eskimiş,boşalmış bir takım kalıpların yeni kuşaklara baskısı metotlarla naklinden ibaret görüyorlar. Bolluk toplumu,ancak en kusursuz biçimde işlemesi gereken bir makinedir.Bu makinenin çarkları,yeni kuşaklara eleştiri olanağı ve yeteneği vermeyecek,toplumun temel yapısını tartışmaya sokmadan daha iyi işlemesini sağlayacak bir eğitimi uygun görüyorlar,gençlerin de bunu kabullenmeye niyetleri yok işte.Kendi bolluklarına bencilce gömülüp kalmakla yetinmiyorlar,mutlu olamıyorlar ve bütün protestolarında,kendi toplumlarındakilerden daha sağlam değerler,sınıf önyargılarından,emperyalizm furyalarından arınmış bir yeni toplum şekli arıyorlar”²⁴.

Genç insanın duyguları duyguların en temiz,genç insanın inançları inançların en güçlüsü,genç insanın ülküsü ülkülerin en güzeldir.Kişiler ne denli kurnaz,ne denli bencil olurlarsa olsunlar,çocuklarına öncelikle iyilikleri,güzellikleri öğretirler.Çocuk büyüdükçe çevre dışına çıkmakta öğrendiklerini uygulamak istemektedir.Fakat gerçekler hiçte öğrendiklerine uymamaktadır.Gençlik karşılıklı yardımı öğrenmiştir,karşılıklı çekişmeleri görmektedir.Çocuk dürüstlüğü,açık sözlülüğü öğrenmiştir,fakat genellikle yalancı,sinsi ve hilekar kişilerle karşılaşmaktadır.Çocuk adalete inandırılmıştır,fakat doğruları savunanların ne denli çıkmazlara sürüklendiğini,ne denli haksızlıklara uğradığını görmektedir.Gencin kandırılmış olduğunu hissetmesi onu elbetteki karamsarlığa ve isyana sürükleyecektir.Büyük büyük insanlar olarak tanıdığı kişilerin,küçük küçük sözleri,davranışları onu küstürecekler.Artık inancı kalmamıştır büyüklere.Doğruları kendisi arayacak,kendisi

²² Ergin Günçe,Milliyet,20 Haziran 1968

²³ Sencer Güneşsoy,Milliyet,24 Mayıs 1968

²⁴ Gül Işık,Cumhuriyet,5 Mayıs 1968

bulacaktır.Gencin bu sonuca vardığı çağ,yüksek öğrenim çağıdır.Yüksek öğrenim genci bilinçlidir,güçlüdür,korkusuzdur.Yarınacağı amiri,kandıracığı hizmetlileri yoktur.Geçim savaşının çelik pençesi ensesine yapışmamıştır.Geçindirmekle yükümlü olduğu çoluk çocuğu,gözlerden sakınacağı malı mülkü,kısacası kaybedecek hiçbirşeyi yoktur.Taşıdığı tek sorumluluk yurttaşlık sorumluluğudur.Toplumu etkileyen için için kaynatan yeni fikirler,öncelikle yüksek öğrenim gencinde dile gelecektir”²⁵.

Toplumsal sorunların çözümünde toplumcu düşüncüyü benimseyen dünya gençliğinin ortak yönlerinden biri de sola açılıştır.Özellikle Çin’de başlayan kültür ihtilali,gençliğe halkoyunu etkilemekte yeni biçimler öğretmiştir.Mao Çe Tung,Çin’deki bürokratlaşmaya karşı,sınıfsız sayılabilecek gençliği bir silah olarak kullandı.Öğrenci gençleri,işçi ve köylülerle kaynaştırarak ülkedeki devrimci ruhu kamçıladi.Okullarda okutulan lüzumsuz,teorik derslere karşı,işçi ve köylülerle pratik uygulama yapmak,politikayla uğraşmak olanağı sağlayan Mao,Çin’in olduğu kadar dünya gençliğinin de sevgisini kazandı.Batıdaki öğrenci hareketlerinde Mao,Marx,Lenin,Ho Şi Minh,Che Guevara,Regis Debray ve Herbert Marcuse gençliğin bayrağı olmuşlardı.

d) TÜRKİYE’DE DURUM

“Ülkemizdeki gençlik olayları,çalkantılar içindeki bir toplumda,sorunlarına çözüm aramak için çırpınan bir neslin kendini ortaya koyuşudur.Ne bir özentidir,ne basit bir bunalımdır,ne de kişisel bir sorundur.Bir yön arama,yol arama,cevap arama ve toplum sorunlarına dönme çabasıdır”²⁶.

Türkiye’de okullar,devlet kapısına hazır yeyiciler yetiştiren birer makine durumundadır.”Türkiye genç bir ulustur.Gençlik,büyük şehirler dışında kalkınma zorunda olan bir ülkenin gerektirdiği bir eğitim sisteminden yoksun olarak yetiştiği için çoklukla kurulu düzenin destekçisi yada sessiz taşıyıcısı olmaktadır.Feodal bir sosyal yapıdan arta kalan mağarada yaşayan insanların,okula gidemeyen yüzbinlerce çocuğun,hastasına baktıramayan ailelerin yaşamakta olduğu bir ülkede,bir kısım genç omuzlarındaki,sorumlu politikacıların henüz çözüme ulaştıramadıkları bütün bu sorunların ağırlığı altında ezilmektedirler. Bu yük onları sabırsız bir hale getirmektedir.Dolayısıyla devrimci,ileri düşünceli gençlerimiz,yerli kapitalistleri,yabancı yatırımcıları,tebdili kıyafetle ülkemize sokulan emperyalistleri suçlarken,fikren zorunlu olarak kendilerine sosyal adaleti ve eşitliği daha süratle sunacak olan bir ideolojinin rehber fikirlerine dayanmaktadır”²⁷.Burjuva filozofların bütün tahriflerine rağmen en ideal öğretisi olması,Marksizm’in bilimselliğidir.Ülkemiz gençliği de bütün yasaklama ve uyutma çabalarına rağmen okullarda öğretilmeyenleri,okul dışından öğrenmektedir.

“Çağımızda başarılı adam tipi toplumu mevcut koşullardan daha yücelere doğru değiştirmeye yönelik ve kendi kişiliğini bu çabalarda gerçekleştiren insandır.Bunun donatımını ise okullardaki eğitim düzeni verememektedir.Bir çok tembel görünen,haylaz tavırlı gencin okul dışı kitaplara canla başla sarılmasının bir nedeni budur.Okullardaki eğitim kendisini tatmin etmemektedir.Mesela bir sosyalist tarihini,son iki yüzyıl içindeki sınıf mücadelelerinin gelişimini,diyalektik materyalizmin prensiplerini okulda

²⁵ Tonguç Görker,Akşam,22 Haziran 1968

²⁶ Oya Sencer,Akşam,7 Ocak 1969

²⁷ Prof.Dr. Nermin Abadan,Milliyet,Mayıs 1968

öğrenememekte,sosyal bilimlerle tabiat bilimleri arasında,kendisinin evren görüşünü sağlayacak bir bütünlük kuramamaktadır.Matematik,fizik,kimya,biloloji,tarih,coğrafya,edebiyat birbirinden ilgisiz perakende hafıza yükleri olarak gelmektedir ona.Oysa bunların hepsi bir bütündür.Bu bütünlüğü ona göstermek gerekir.Bu bütünlük içinde kendisini bulmasında ona yardım etmek gerekir”²⁸.

“Türk halkının büyük çoğunluğu yoksuldu,topraksızdır,işsizdir,kazancı son derece düşüktür.İnsan onuru ile bağdaşmayan ilkel bir yaşantının içindedir.Evi ev değildir,yatağı yatak değildir.Yemesi,içmesi yetersizdir.Ucuz satar,pahalı alır,aldanır,sömürülür.Bundan kurtulma çareleri vardır.Fakat hiçbir okulda,hiçbir derste öğretilmez,öğretilmesine izin verilmez.Sanki bu halk bizim halkımız değildir.Bu okullar sanki Türk halkını uyandırmak,geliştirmek için açılmamıştır. Öğrenciler,ders kitaplarının dar kalıpları içinde robot insanlar olarak yetiştirilmek istenmektedir.Beş yıl fizik okuyan bir öğrenci,elektrik ampulünü yerine takamaz,bozulan sigortayı yapamaz durumdadır”²⁹.

Ayaklı kütüphane olmak yeterli sayılmakta,bu ezberciliğin getirdiği usanç ve kitap nefreti bütün yaşamı süresince insanları tutuculuğa ve bunalıma düşürmektedir.”Bugün yapılan öğrenimden edinilen bilgiler,emekçi halkın yaşam düzenini yükseltmiyor ve az gelişmiş bir ülke olan yurdumuzun hızla kalkınmasına bir katkıda bulunamıyor.Emperyalizm,tüm somut görüntüsü ile girip ülkemize yerleşmişken,emperyalist ülkelerin sömürü teorilerini anlatan bir iktisat öğrenimini;toprak altında yaşayan insanların olduğu ülkemizde,bu sorunun çözümlenmesine gitmeyip,lüks yapıtların inşasını anlatan bir mimari öğrenimini;büyük çoğunluğun ilaçsızlıktan kırıldığı bir dönemde ancak varlıklı kişilere hizmet eden bakkal-eczacı öğrenimini ve yürürlükteki çoğu yasalarıyla belirli bir gurubun çıkarlarını korumaktan öteye gidemeyen hukuk öğrenimini reddediyoruz.Yurt gerçeklerini yansıtan bir iktisat,tıp,hukuk ve teknik öğrenimi yaparak,halkın iktisatçısı,halkın doktoru,halkın hukukçusu,halkın mühendisi olmak istiyoruz”³⁰.

Ulusumuzun yaşamıyla ters düşen bir eğitimden geçerek halkımıza karşı yabancılaşıyoruz .Bugün “Türkiye’nin doğusunda doğmak,batısında doğmak,köyünde,şehirdede doğmak,kız doğmak,erkek doğmak,zengin çocuğu olarak doğmak,yoksul doğmak bir ömür boyu sürecek şansları da birlikte getirmektedir.”

Dedem fakir bir köylüydü.Babam kendi gayretiyle hayatını kazanmış bir işçi.Çektiği sıkıntıları benim çekmemem,bir burjuva olarak yetişmem için üniversite öğrenimi yapmamı sağlıyor.Bürokrat takımının halktan kopuk,halkın üzerinde,duyduğu bunalımı bilinçsizce halka karşı kullanan,avantacı ve soygun düzeninin ortakçısı halini görüyor,benim bir üst sınıfa geçerek mutlu olabileceğimi düşünüyor.Halkçı düşüncenin üniversitelerde kıvılcımlanmasından sonra,bir mühendisin işçi tulumuyla işçiler arasında çalışabilmesi,bir kaymakamın halkla kaynaşması toplumda şaşkınlık yaratıyordu.Toplumcu fikirleri benimsemiş gençlerin bu tutarlı davranışı halkın sempatisini kazanmıştı ama genellik bozulmadı henüz.Haklarının verilmesini bir lütf olarak değerlendiren halk politik bilince yeni yeni kavuşmaktadır.Düşünmeye,okumaya,araştırmaya düşkünlüğüm olmasaydı,kendi kişisel kültür ihtilalimi yapmasaydım belki daha önce diploma alacaktım ama,büyük şehirde kendi kendilerini tüketme yarışında olan insanların yaldızlı yaşantılarının tesirinde aile ve toplum çerçevemin dışına çıkacak,yabancılaşacaktım.Aradıklarımı hep okul dışında buldum.Sorularıma cevap aradığım ders kitapları yetersizdi.Psikoloji,Freud’un cinsel devrimini şöyle bir geçiriyor;sosyoloji,Marx’ın adını bile anmıyordu.Sadece bürokrat makineler yetiştiren bir eğitim politikası uygulanıyordu.Aynı durum hala sürmekte.

²⁸ Çetin Altan,Akşam,1968

²⁹ Talip Apaydın,Dursun Akçam,Türk Solu,29 Ekim 1968

³⁰ Toygun Eraslan,Milliyet,8 Temmuz 1968

“Cumhuriyetten sonra halkı okutmak,aydınlatmak için açılan bazı kurumlar,ya ortadan kaldırılmış,yada amaçlarından tamamen uzaklaştırılmıştır.Köy Enstitülerinin,halkevlerinin sonucu ortadadır”³¹.Tutarsız eğitim uygulamaları Osmanlılardan beri süregelmiştir.Sadrazam Ahmet Paşa gibi “Halkı okutursak devletin işlerine karışır”³² diyenler de olmuştur.Bugünde çeşitli yönetmelik değişiklikleri ve yüzeysel tedbirlerle eğitim çıkmazının düzeleceği sanılmaktadır.Oysaki böyle bir gençlik halka dönük ulusal bir eğitimle sağlanır.Gençlik doğru yolu kendisi bulmaktadır,bulacaktır elbet,ama ona bu eğitimi okullarda vermek devletin baş görevidir.

“Bugünün öğrencisi,kişisel mutluluğunu yeterli görmeyerek,toplumsal mutluluğu gerçekleştirmenin savaşı içindedir.Bugünün öğrencisi,emperyalizmin sömürsünden komisyon alan azınlıkların düzeninin bekçisi olmak istememektedir.Bütün bunların bilincine varan gençlik,çağın yaraşan gençliktir”³³.Hayattan çok şey bekleyen gençler toplumdaki aksaklıkları –kendi gelecekleri için – düzene koymak isteyeceklerdir.Gençlik yeniliği getirendir,hatta bizzat yeniliğin kendisidir.”Gençlik memleket davalarının içinde yaşamazsa memleketin geleceğinden şüphe etmek gerekir”³⁴.

e) ÖĞRENCİ EYLEMLERİ

28 Nisan direnişiyile 27 Mayısın doğuşunu etkileyen üniversite gençliği,1968 Haziranında da bütün dünyayı yerinden sarsan spontane eyleme katıldı.İşgal ve boykotlarla kamu oyunda güçlerini gösterdiler.”Boykot,yönetilen insanların yönetici kadroya kendi kişiliklerini kabul ettirme hareketidir.Boykot,ihmal edilmiş,geri plana itilmiş insanların sorumlulardan hesap sormasıdır”³⁵.”Küçük çıkarlar elde etmek için boykot yapılmaz.Diplomalı değil,düşünen bir insan olmak için boykot”³⁶.

Haziran boykotları sırasında bir hukuk öğrencisi kendisini şöyle tanıtıyordu:Üniversiteli zihnen yorgun,bedenen kambur,sinirsel bakımdan yıpranmış adeta bir kültürel hastadır.Doktrin alanında usta bir geveze,oysa tatbikatta çekingen bir kekemedir(O.Melih).

İşgaller,boykotu daha güçlü kılmak için zorunlu bir tedbirdir.”Boykot ve işgal eylemi,yüksek öğrenim gençliğinin halktan uzak,yurt ve toplum sorunlarına yabancı,temelsiz eğitim sistemine karşı çıkışıdır.Boykot ve işgaller,halka dönük,toplumumuza ve insanlığa katkıda bulunacak eğitim düzeninin kurulması gerekliliğini açık surette ortaya koymuştur.”³⁷”Hayatın en feyizli,en tatlı bir devrinde rahat rahat tahsilini yapıp ömrünü uygun bir yörüngeye oturtmak,güzelliklerden,tatlılıklardan,hülasa beşere has zevk ve nimetlerden istifade etmek varken”³⁸ kurulu düzeni sarsan bir bela haline gelmesi,gençliğin,bütün tutarsızlıkları görerek,yaşıyarak,kukla olmayı kabullenmeyişidir.Sadece üniversitelerdeki eğitim tarzından değil,toplumsal eşitsizliklerden

³¹ Dursun Akçam,Milliyet,20 Ekim 1968

³² Prof.Dr.Sabahattin Payzın,Milliyet,16 Aralık 1966

³³ Doç.Dr.Çetin Özek,Ant,25 Haziran 1968

³⁴ İlhan Selçuk,Cumhuriyet,28 Haziran 1968

³⁵ Akın Etan,Yeni Ufuklar,Ocak 1969

³⁶ Akın Etan,Milliyet,23 Haziran 1968

³⁷ Kemal Bingöllü,Milliyet,6 Temmuz 1968

³⁸ Burhan Felek,Cumhuriyet,29 Ocak 1969

de bunalan gençlik,beklediği anlayışı görmeyince haklı olarak,yöneticileri bu değişime zorlamak yolunu tutmuştur.Önce sadece okul yönetmeliğine karşı başlayan hareket,gerçeği gören öğrenci çoğunluğunun zorlamasıyla düzene karşı bir eylem haline gelmiştir.”Birçok fakültede olaylar spontane (kendi kendine) başlamış ve önderlik eden öğrenciler sağ yok-sol yok sloganı ile teşebbüsü belirli bir eğilimden uzak tutmaya dikkat etmişlerdir.Düzen değişikliklerinden,köklü reformlardan söz etmemişler,istek ve şikayetlerini yönetmelikler üzerinde sınırlamışlardır.Bunun yanı sıra olayların başında ilerici öğrencilerin çoğunlukta olduğu bilinen İstanbul Teknik Üniversitesi,Ortadoğu Teknik Üniversitesi,Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi gibi kuruluşların,hareketin dışında kaldıkları da dikkatten kaçmamıştır.Komiteler yeniden düzenlendikten sonra yayımlanan bildirilerin niteliğinde ise belirli değişiklikler olmuş,yönetmeliklerle yetinilmeyip daha geniş,daha köklü isteklerin,halka dönük değişikliklerin üzerinde durulmaya başlanmıştır.Bu gelişmelerden sonra İTÜ’de boykota katılmış ve SBF ile ODTÜ’de hareketi daha açık bir biçimde desteklemeye başlamıştır.”³⁹

Bütün dünyada üniversite gençliği bir baskı gurubu olarak ortaya çıkıp kendi gücünün bilincine varmış,yeni eylem biçimleriyle,düzen değişmeden değişmeyecek üniversiteden hareketle devrimci bir niteliğe dönüşmüştür.Sonraki davranışlarıyla çelişmesine rağmen hükümet başkanı da şöyle konuşabilmiştir;”Dünya bir garip dünya oldu;belki de garip bir dünya oldu demek de doğru değil,dünya yeni ufuklara doğru giden bir dünya oldu.Bu dünyanın yeni ufuklara doğru ne kadar gittiğini,nereye varacağını,bunların nelere mal olacağını kestirmek güç.Ama gerçek şu ki,dünyada yeni görüşler,yeni fikirler,derinlemesine bakılması lazım gelen bir takım hadiseler cereyan ediyor.Biz dünyanın dışında değiliz.”(Süleyman Demirel).

Dünyanın diğer üniversite kentlerinde hükümetlerin yanlış tutumlarının olayları azdırdığını gören yöneticiler,müdahaleden çekindi.Fakat öğrenci hareketleri düzeni ve bugünkü yöneticileri hedef almıştı.Sadece üniversiteye karşı istekte bulunmuyorlardı.”Bursların arttırılması,öğrenci yurtları sorunu,mezunlara çalışma alanları bulunması gibi konularda üniversite,bu dilekleri ancak yetkili organlara duyurabilir ve bunları destekleyebilir.Karar alma yetki ve sorumluluğu siyasal iktidardadır.”⁴⁰Bu yüzden iktidar hedef alınmıştır.

Üniversitelerimizin yetersizliği de bir gerçektir.”Üniversitelerimiz,gerek örgütlenme,gerek mevzuat,gerekse personel yönünden fonksiyonunu gerçekleştirecek duruma getirilmemiştir.Bundan dolayı üniversite mezunu,bir doktor,bir kaymakam,bir iktisatçı ülke gerçekleriyle karşı karşıya gelince maddi ve sosyal çevrenin ortaya çıkardığı yerli sorunları sezecek ve çözecek formasyonun kendilerine yeterince verilmemiş olduğunu içleri sızlayarak duymaktadırlar.Diğer dallarda durum,daha farklı değildir.Örneğin;Türkiye’de iktisat öğretimi,ülkemiz sorunlarını,ekonomik yapısını,özelliklerini ve çözüm yollarını işleyip aydınlatmaktan çok yabancı ve çoğu kez gelişmiş ülke ekonomilerine ait bilgiler veya memleketimize faydası çok münakaşalı teoriler işlenmektedir.”⁴¹

Üniversiteler araştırmacı,devrimci bir nitelik kazanamamıştır.”Araştırma ileriye bakan bir fonksiyonun adı olduğu için üniversite araştırma yapamadığı sürece tutuculuğa doğru sürüklenir,olduğu yerde kalır,kendi içine kapanır hatta hayat ilerledikçe o izafi olarak geriler.Halbuki bir başka gerçekte şudur:Kültür,üniversiteye bağlı olmayan vasıta ve müesseseler yoluyla da gelişmektedir.Kitaplar,radyolar,televizyon,gazeteler ve gençlerin

³⁹ Abdi İpekçi,Milliyet,19 Haziran 1968

⁴⁰ Prof.Dr.Seha L. Meray,Milliyet,26 Haziran 1968

⁴¹ Dr.Beşir Hamitoğulları,Cumhuriyet,30 Eylül 1966

turizm yoluyla bilgi derlemeleri gibi.Türk üniversitelerinde Marksizm hiç okutulmadığı veya pek az okutulduğu halde bu teoriler üniversite dışı vasıtalarla pekala yayılmaktadır.”⁴²

Yıllarca üniversite içinde ve dışında görmezlikten gelinen bunalımların,sorunların bir reformla halledilebileceği sanıldı.Oysaki istenen reform değil devrimdir.Henüz lise sonda olduğum 1968 yazında bu konuyu anlatmıştım.”50 bin kişiden 40 bini kapıdan dönerken,üniversiteye girebilen bir meslek tercihi yapamazken,burs-kitap-yurt sorunları çıkmazdayken belirli bir reform hiçbir şeyi halletmeyecektir.İlkokuldan üniversiteye uzanan köklü bir değişim,bir devrim gereklidir.Okullar öğrenciye hiçbir şey öğretmiyor.Başarılı olanların azlığı bunu ispatlar.Öğretim teoriden pratiğe geçmelidir.İlim o kadar hızla ilerlemektedir ki,bütün bunları temelden başlayıp teorik olarak öğrenmeye –daha doğrusu ezberlemeye – çalışan öğrenci diplomayı aldığı anda hepsini unutmakta,her şeyi yeni baştan öğrenmek zorunda kalmaktadır.Okumaktan bıktığı içinde kendi dalındaki yenilikleri izlememekte ve hele kendisi yenilerini yaratmaya hiç uğraşmamaktadır.Öğrenciye severek ders yapma olanağı sağlanmalıdır.Liseler ve ortaokullar her şeyden biraz bilen,hiçbir şeyi tam bilmeyen idealsiz kişiler yetiştireceğine üniversiteye geçiş için bir basamak olmalıdır.Bütün eğitim kurumlarında taptaze bir devrim yapılmalıdır.Bütün gençler,hiç değilse kendilerinden sonraki kuşak için elbirliği yapmalı,basit operasyonlarla yetinmemeli,dünya gençliğinin ortak sorununun çözümünde Türk Gençliği önderlik yapmalıdır.Çağımızın bu en önemli oluşumunun manevi babası hiç şüphesiz Kemal Atatürk’tür.O’nun gençliğe verdiği önem,bu günkü aktüel olaylarla daha fazla değer kazanmıştır.Kemalizm’in devrimci ruhuna sahip tüm gençliğin parolası reform değil devrim olmalıdır.”⁴³ İstanbul Üniversitesi işgal komiteleri konseyinin reform kitabında bu konu açıkça belirtilmekteydi:”Ülkemizde,üniversite sorununun tüm eğitim sorunundan ayrılmayacağını,eğitim sorununun ise temel düzen sorunlarına bağlı bulunduğunu bilmekteyiz”.

Gençlik,kendi kurtuluşunu toplumun kurtuluşunda,kendi mutluluğunu toplumun mutluluğunda gördüğü için politik bir savaşa girmiştir.Eski kuşak,politikayı bazı kişilere has olarak nitelendirdiği , toplum katlarında politika hep bir alicengiz oyunu olarak bilindiği için gençliğin politik eylemi kuşku yaratmıştır.İşçi sendikaları yozlaşmış,partiler üstü politika saçmasına düşmüş,memurların politikayla ilişkisi kesilmek istenmiş,yaşadığımız çağda her eylem bir politika olduğu halde,toplumun çeşitli tabakalarına politika yasaklanmıştır.Oysa tüm yaşantımızın temeli politikadır.Yıllarca politikadan uzak tutulan halk,oy kullanma hakkını demokrasi nimeti sayıp yetinmiştir.Devletten hak istemenin bilincine ulaştıkça baskı artmaktadır.Babam,politikanın büyük adamlara has olduğunu,benim bunlarla ilgilenmememi,sadece ders çalışıp diplomayı almamı,verilecek görevi de itirazsız kabullenerek benden öncekiler gibi halktan kopuk bir bürokrat olmamı salık veriyordu.”Ona göre okuyacak ve büyük adam olacaktım.Büyük şehre geldiğimde hiçbir zaman büyük adam olamayacağımı bir kez daha anladım.Çünkü,babamın büyük zannettiklerinin hiçbiri büyük değildi.”⁴⁴

Atatürk’ün ünlü Bursa Nutku,gençliğin politik eylemlere yönelmesi gereğini çok önceden belirtmiştir.1933 Şubatındaki söylevinde Atatürk şöyle diyor:”Türk genci inkılapların sahibi ve bekçisidir.Bunların lüzumuna,doğruluğuna herkesten çok inanmıştır.Rejimi ve inkılapları benimsemiştir.Bunları zayıf düşürecek en küçük veya büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu,bu memleketin polisi vardır,jandarması vardır,adliyesi vardır demeyecektir.Hemen müdahale edecektir ve kendi eserini koruyacaktır.Polis gelecektir,asıl suçluları bırakıp suçlu diye onu yakalayacaktır.Gene,polis henüz inkılap ve cumhuriyetin polisi değildir diye düşünecek,fakat asla yalvarmayacaktır.Mahkeme onu

⁴² Cihat Baban,Cumhuriyet,25 Şubat 1969

⁴³ Sabahattin Öztürk,Cumhuriyet,23 Haziran 1968

⁴⁴ Yılmaz Güney,Perde,1965

mahkum edecektir. Gene düşünecek, demek adliyyeyi ıslah etmek, rejime göre düzenlemek lazım diyecek. Onu hapse atacaklar. Kanun yolundan itirazlarını yapmakla beraber meclise telgraflar yağdırıp haklı ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışılmasını, kayırılmasını istemeyecek. Diyecek ki: ben inanç ve kanaatimin icabını yaptım, müdahale ve hareketimde haklıyım, eğer buraya haksız gelmişsem, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve amilleri düzeltmekte benim vazifem. İşte benim anladığım Türk genci ve Türk gençliği.”

Yaşlıların eski düzeni kalıplaştırmaları, statükocu oluşları ve bu kültürü olduğu gibi benimsetmek istemeleri yüzünden gençlerle çatışmaları kaçınılmaz olmaktadır. Bu çatışma her çağda mevcuttu, ama günümüzdeki kadar değil. Çabuk olgunlaştıkları için gençlere söz hakkı, yönetime katılma hakkı verilmesi zorunlu hale gelmiştir. ”Devlet reisleri otuz yaşını geçmeyen kimselerden seçilir, bakanlar yirmibeş yaşında olur, milletvekilleri de yirmisindeki gençlerden meydana gelirse yeryüzü ulusları çok daha iyi anlaşır ve sık sık harplerde olmaz”⁴⁵ diyenlerde vardır. Bu yüzden Amerikan zencileri ve devrimci gençleri arasında otuzunu geçmiş adama güvenme sloganı dolaşmaktadır.

Türk gençliği , bozuk bir toplumsal düzen üzerinde sağlam bir üniversitenin kurulamayacağını bilmektedir. Çeşitli düzensizlikleri kanıksamış, benimsemiş eski kuşağa karşı gençlik, aksaklıkları onların gözlerine sokarcasına ortaya koymaktadır. ”Dünyada ve bizde dün ve bugün olduğu gibi gençlik hareketleri vardır ve olacaktır. Bilimsel araştırmalar bu dinamik yaş döneminin insanlık tarihine başarılı gelişmeler sağladığını ortaya çıkarmıştır. Yine gençliğin bu eğilimi daha iyi ve daha insani gelecek için en büyük ümittir. Türk devriminin de yine gençliğe emanet edildiği unutulmamalıdır.”⁴⁶

Bölüm : 3

GENCLİĞİN SORUNLARI

Eğitimin amacı, yeni nesillere eski kültürün devredilmesi ve mutlu insanlardan kurulu bir toplumun yaratılmasıdır. Ama acaba toplumlar mutlumu? Aç insanlar mutlu olabilir mi? “Bugün dünyanın yarısı hala açsa, bunca öğünülen yirminci asır uygarlığı onların kaderlerini değiştirmiyorsa suç insanların düzensiz düzenlerindedir. Hala dilenciler varsa, hala genelevler yeni sermayelere açıksa, hala büyük şehir çevreleri gecekondularıyla çevrili ise, hala köylüye toprak herkese iş bulunamıyorsa ve hala insanlar en basit ihtiyaçlarından yoksunsa mutluluk düşünülemez.”⁴⁷

Toplumdaki bunalımları en çok gençler çekerler. Gençliğin sorunları toplum sorunlarıyla iç içedir. Dünya gençliği gibi Türk gençliği de içinde yaşadığı toplumun biçim verdiği değişik sorunlarla karşı karşıyadır. Toplumun küçük bir modeli durumunda olan

⁴⁵ Louis de Funes, Cumhuriyet, 9 Mayıs 1968

⁴⁶ Prof. Dr. Hikmet Altuğ, Milliyet, 29 Mayıs 1968

⁴⁷ Sabahattin Öztürk, Sinop, 18 Nisan 1969

üniversite gençliği bunalımların nedenini sezmekte,bulmaktadır,ama bunları ortadan kaldırmak gücünde değildir.Bu yüzden dayanışma içindedir.

1 - CİNSEL SORUN

Sadece üniversite değil tüm gençliğin en başta gelen sorunu cinsel bunalımlardır.”Gençlerin kümeleşebileceği tek bunalım sebepleri cinsel konulardır.Cinsel tatminlerde yetersiz ve yokluk içerisinde olan gençler,bu duygularını masum nitelikte deşarjlardan bile yoksundurlar.Mutlaka onların başarısızlıklarında,çekingenlik ve korkularında cinsel bunalımlar başlıca sebeptir.”⁴⁸

“Türkiye’de kadın-erkek küçük bir azınlık dışında birbirini tanımadan, arkadaşlık kurmadan evlenen,evlendikten sonra genellikle hayal kırıklığı içinde yaşayan iki ayrı cinstir.Genç kız,aile ve muhit baskısı içinde cinsiyetini tanımış,flörtlerini çoğunlukla gizli yürütmüş ve daha çok evinde görücü veya tesadüf beklemiştir.Genç erkekler aile,okul ve muhit baskısının yarattığı bir çember içinde yaşamaktadır.Gençlik,cinsel eğitimden yoksun ve çok gelişigüzel bir cinsiyet hayatı içinde yetiştiği için,çoğunlukla buhranlar içinde yaşamakta ve ne istediğini bilmediğini söylemektedir.Gelişigüzel cinsel hayat bu gençleri korkak,çekingen veya çok mütecaviz yapmaktadır.”⁴⁹

Mide açlığından çok daha geniş ve etkili olarak cinsel açlık vardır ülkemizde.Aslında geri kalmış ülkelerin nüfus artışlarının nedeni iyi beslenememektir ve besinlerin çoğunlukla protein olması cinsel içgüdüyü kamçulamaktadır.İnsanın iki temel içgüdüğü vardır:yaşamak ve çoğalmak.Ekmeğe,suya olduğu kadar cinsi tatmine de muhtaçtır insan.”Gençliklerinde erkeklerin çoğunun zihinlerinde kadın ulvi bir yer işgal eder.Folklorik incelemeler,bu düşünce tarzının halk tabakaları arasında yaygın olduğunu göstermektedir.”⁵⁰

Ekonomik ve sosyal alanda erkeğin mutlak üstün olması hali cinsiyet konusunda da görülmektedir.”Cinsel yakınlaşmada erkeğin mutlak üstünlüğünü tartışmasız kabullenmek toplumumuzun bilinçdışı inanışlarına,davranışlarına öylesine sinmiş ki,bütün küfürlerde ve yeminlerde bile göze batan örnekleri. dolu.”⁵¹

Gençlerin büyük bir çoğunluğu yalnızlık içindedir.Arkadaş edinebilenler de arada hep bir mesafe bırakarak sürdürmek zorunda kalıyorlar.Ülkemizde genellikle pederşahi aile tipi mevcut olduğu için gençlerin bütün davranışları aile kontrolü altında tutulmak isteniyor.Kaçamak aşklar dışında evlenmek,nişanlanmak hep kızı istetmek suretiyledir.Gençlerin izdivaçlarında ailelerin önemli rolü vardır.”Memleketimizde ana-babalar,yetişen gençleri bütün bu problemleri karşısında yardımsız bırakıyorlar,bu problemlerin çözümünde yararlı olabilecek hiçbir davranış göstermiyorlar.Çoğu kez kendileri bu problemlerin üstesinden gelememişlerdir de o yüzden.Cinsel bilgi verilirken,konuyu öteki fizyoloji bilgilerinde olduğundan daha çok önemsememeli.İnsan öldürmeye,can almaya kadar varan heyecan gerilmeleri,başlangıçta cinsel konuların gerekmedikleri kadar önemsenerek öğrenilmesi yüzünden doğuyor .”⁵²-Orta okulda,çiçeklerin döllenmesini anlatan bayan

⁴⁸ Dr. Haydar Dümen , Milliyet,27 Aralık 1966

⁴⁹ Turhan Aytul,Milliyet,1963

⁵⁰ Ord. Prof. Naşit Erez,Milliyet,1963

⁵¹ Doç. Dr. Metin Özek,Milliyet1963,

⁵² Doç. Dr. Metin Özek,Milliyet 1963

hocamızın karşısında kulaklarıma kadar kızardığımı, utancımın başımı öne eğdiğimi dün gibi hatırlıyorum. Cinsi konular en adi, en gereksiz, yasak konulardı bize.- “Ortaokul anılarımın içinde Bakırköy’de hat boyunda oturan bir benimki vardı. Kızcağz benimki olduğunu öğrenmeden evlendi çoluk çocuğa karıştı. Kabahat bende değildi. İnsanların birlikte yaşamalarını kolaylaştıran en önemli konulardan biri olan kadın-erkek ilişkilerini bir türlü düzenleyemeyen bir toplumun çocuğuydum. Çocuğuyuz. Kadın-erkek ilişkileri hala aynı durumda. Erkekler, önlerinde tek başına giden bir kadını hemen evlerine kapatacakları bir yosma, kadınlarsa kendilerine saati soran bir erkeği Dusseldorf canavarı sanıyorlar. Biz ayrı yaşayan bir toplumuz. Kadınlar bir tarafta, erkekler bir tarafta. Bir türlü yola giremeyen ilerlememizi geniş ölçüde etkileyen bir düzen bu.”⁵³

Evlenmeden önce kızlarla arkadaşlık etmemiş erkekler, daha sonra tanıdıkları başka kadınlara kolayca kapılıvermektedirler.” Büyük şehirlerin dışında aşk ve flört yasak kelimedir. Erkeğin bile hareketlerini kontrol altında tutan ortam, bir kıza flört ederken yakalarsa onu derhal kötü diye damgalar. İster küçük, ister büyük şehirde olsun kız-erkek arkadaşlığını anlayan bir ortam kurulamamıştır.”⁵⁴

Çocuklukta başlayıp bütün yaşam süresince insanlarımızın benliklerinde yaşayan bir onulmaz derttir bu.” Türkiye’de birkaç şehir hariç, hala bir kızla arkadaşlık edebilmek zor bir problemin üstesinden gelmek kadar eforu gerekli kılmaktadır. Bu arkadaşlık da çoğu kez dar sınırlar içinde sürüp gider. Nasılsa bir kız arkadaş edinmiş olan genç, yeniden arkadaşlık kurmanın güçlüğü nedeni ile devam edegelen eski arkadaşlığı türlü hile ve yalanlara başvurarak sürdürme zorunluluğunu duyar. Bilinmeyen şeylere duyulan merak örneği, mutaassıp çevre erkeklerinin gözünde kadın, adeta yaşamının ereğidir. Büluğ çağından önce kadın konusunda bunca bilenen bir erkeğin, arkadaşlık kurduğu bir kızdan ayrılmasının hiç de kolay olmayacağı açıktır. Hele bu arkadaşlık dar kalıplar içinde kalır, kadının ne olduğu ve ne olmadığı konusunda erkeğe hiçbir fikir vermezse, erkeğin bu meraklı oyuncaktan ayrılamamasını daha olağan karşılamak gerekir. Her güçlüğün üstesinden gelen merak, kapalı çevre erkeğini de bir gün başarıya ulaştırır. Bu başarı çoğu kez evlilikten önce, bazı hallerde de evlilikle birlikte olur. Her iki halde de erkek, o çok merak ettiği oyuncağın aya gitmek kabilinden olağanüstü bir şey olmadığını anlar ve Allah vergisi araştırıcılığını yalınca bu konuya yönelten kişi hiçbir şey bulamamanın umutsuzluğuna kapılır. Bu umutsuzluğun şekillenmesi ise iki başlı öfke şeklinde olur. Öfkelerden birincisi ve büyüğü, şahsın kendine karşı olanıdır. İkincisi ise, esrar perdesini bir türlü aralamayıp o güne dek kendisini oyalayan karşı cinse duyulanıdır. Erkek bir yandan boş geçen zamanına, bir yandan da söylemek zorunluluğunu duyduğu yalanlara yanıp kendini suçlarken öfkesini keşfettiği beş para etmez oyuncağı parçalamakla çıkarır. Bu oyuncak aslında ne bulunmaz hint kumaşdır, ne de beş para etmez gerekçesiyle atılıp tekmelenecek cinstendir. Yerinde ve zamanında değeri olan, bu nedenle de itina ile bakılması gerekli olan kadın, uygar ülkelerde hak ettiği platforma çoktan oturtulmuştur. Kendini bildi bileli doygun olması nedeni ile gözü tok olan erkek kadına hak ettiği değeri vermesini bilir. Kadının erkekten beklediği ve kibarlık olarak nitelendirdiği nesne de hakkının verilmesinden öteye bir şey değildir. Doygunluğu tanımadığından başka türlü hayal eden erkekler, devamlı ve ruhi bir açlık içindedirler. Bu tür erkeklerin ise kızlara yalancı, kadınlara kaba olmalarından daha tabii bir şey olamaz.”⁵⁵

Yanlış eğitim –daha doğrusu eğitimsizlik-, yanlış değer yargıları yüzünden insanlar mutlu bir yuva kuramazlar. Nadir olarak karakter terslikleri bir yana, kadın-erkek ilişkilerinin bir ömür boyu mutluluk getirmemesi için hiçbir sebep kalmazdı, eğer karşılıklı bir denge

⁵³ Altan Erbulak, Milliyet, 2 Şubat 1969

⁵⁴ Turhan Aytul, Milliyet, 17 Ekim 1963

⁵⁵ Yılmaz Çelik, Yelken, Kasım 1968

kurulabilseydi.Ama ne yazık ki peşin önyargılardan sıyrılamayan çiftler,bunalımlarını ölünceye dek sürdürüyorlar ve üstelik bir sonraki kuşağa olduğu gibi devretmek istiyorlar.

Gençlerle yapılan bir anketin sonuçlarına göre:

“Erkek çocuklar cinsel hayatı çoğunlukla 18 yaşından sonra öğrenmişlerdir.2270 erkekle yapılan soruşturmaya göre bu öğrenişin yolları da şöyle olmuştur:

1680 genç genel kadınla,267 genç sokak kadınlarıyla,148 genç dul veya kocasına ihanet eden evli kadınla,87 genç flörtleriyle,58 genç evlenmek suretiyle.

Gençlerin genelevler konusunda şikayetleri de bilhassa şu noktalar üzerinde toplanmaktadır: 1-İğrenilecek kadar pis olması,2-His bakımından yoksun bulunuşu,3-Buradaki kadınların profesyonel davranışları yüzünden cinsel tatminsizliğe uğramaları.”⁵⁶

Toplumun ters değer yargısıyla kötü kadın olarak damgalanan kadınlar,ebediye bir zevk malı haline getirilmekte,cinsel tatmini bu kadınlarda arayan gençler,bu çelişkilerle daha fazla bunalıma sürüklenmektedirler.”Kadın-erkek ilgisinin,cinsel yakınlaşmanın alışveriş konusu olması kadar insanı aşağılaştıran bir başka iş düşünemiyorum.O yüzdendir ki,İkinci Dünya Savaşı sonrasında milletlerarası organizasyonlar bu çeşit cinsel haz ticaretini yasakladılar.Fakat toplumun yapısındaki aksaklıkların üstünkörü yasaklarla geçiştirilemeyeceği,düzensizliğin nedenine inmek gerekliliği burada da kendini gösterdi,yasak birkaç yıl sonra kaldırıldı ve en uygar batı memleketlerinin bazılarında da genelevler yeniden kuruldu.Erkekleşen gençlerin bu gelişme içinde kadını,bu kendilerinden başka olan insan türünü genelevlerde tanımaları, çevrelerindeki kutlu saydıkları kadınları da bu açıdan görmeleri onlarda ne türlü iç dünya çapraşıklıkları doğuruyor,bunu ruh-akıl sağlığı ile uğraşanlar bilir.”⁵⁷Toplumun damgaladığı bu kadınların hiçbir tutunacak güçleri yoktur.Ne toplumun kesin yargıları değişmekte,ne de bu kadınlar sendikal bir örgütle,hiç değilse bozuk düzen içinde belli bir yaştan sonra emeklilik gibi haklar kopararak hayatlarını garanti altına almak olanağını bulabiliyorlar.

Çabuk olgunlaşan günümüz gençliği bu yüzden eski kuşağın her şeyini reddediyor,inançsız ve asi oluyor.Bazen refah ve sefalet uçurumlarının yarattığı bilinçsiz yaşama isteği,gençlerin bir kısmında son derece kötü etkiler yapmaktadır.”Hayatı sadece bir dolce vita,bir eğlence sanan,gününü gün etmekten başka bir ideali olmayan,çabuk para kazanmak,çabuk şöhrete kavuşmak için her aşağılığa katlanan,düzgünsüz bir cinsi zevk düşkünlüğü içinde kavranan,hiçbir otoriteye,disipline ve bağa tahammül etmeyen,sosyal sorumluluk duygusundan yoksun,yapıcı ve ciddi her işten kaçınan,avare ruhlu,bozuk sinirli,hatta suça yönelmiş gençlerin sayısı gittikçe artmaktadır.”⁵⁸Bozuk düzenin bozduğu,yoldan çıkardığı bu gençlerin dışında gerçeği görenler,bunalımların nedenini saptayabilenlerde vardır.Ama bunların da karşısında değişmesi gereken bir toplum düzeni vardır.

“Taşra liselerinden gelen kız ve erkek öğrenciler öğrenimlerinin ilk yıllarında büyük şaşkınlık geçirmekte,cinsi karışıklık içine eskisinden daha fazla düşmektedirler.Üniversite öğrencilerinin ortalama olarak % 65’i erkek,% 35’i kızdır.Lise eğitiminin ve ailelerinin eskiye dönük baskılarından bir dereceye kadar kurtulmuş olan öğrencinin ilk işi kendisine okul çevresinden bir sevgili aramak olur.Bütün erkek öğrenciler genellikle düzenli yada düzensiz olarak genelevlere giderek cinsi sorunlarını çözümlenmeğe çalışmaktadırlar.Yurdumuzda kız-erkek ilişkisinin dengesizliği üniversiteli için bütün ağırlığı ile geçerlidir.Bu dengesizlik içinde öğrencilik devrelerinde evlenenlerin % 85’i kısa bir süre sonra ayrılmaktadır.Bu

⁵⁶ Turhan Aytul,Milliyet,1963

⁵⁷ Doç. Dr. Metin Özek,Milliyet,16 Ocak 1963

⁵⁸ Vedat Nedim Tör,Cumhuriyet,14 Nisan 1967

denge­siz­li­ğin kö­kü­ne in­il­di­ğin­de so­run­un ek­o­nomik ol­du­ğu gö­rü­le­cektir. Bu denge­siz­lik, dün­ün ve bu­ğün­ün bo­zuk so­syal ya­pı­sı­nın zo­run­lu so­nu­cu­dur.”⁵⁹

BİR ANI

Karikatürist ve aktör Altan Erbulak, bir anısını şöyle anlatıyor:

“Yirmidört yaşındaydım. Paristeydim ve önce kadınlara kızlara baktım şaşkınlıkla. Gece yarısını bir hayli geçtiğimiz saatlerde bir genç kızın elindeki çantasını sallayarak tek başına evine döndüğünü gördüğümde onun bu korkusuzluğu, cesareti önünde hürmetle ürperdim. Ertesi gün yarım yamalak Fransızcamla o kızcağızın تنها bir sokakta onbeş kişi tarafından ırzına geçildikten ve kırkyedi yerinden bıçaklanıp kulağı, burnu kesildikten sonra parçalanmış cesedinin Seine nehrinin çamurlu sularına nasıl atıldığı haberini gazetelerde boşuna aradım. Genç kız aynı çanta, aynı elbise ve aynı umursamazlıkla her gece oturduğum kahvenin önünden tek başına geçip evine gitti. Burada insanlar birlikte yaşıyorlardı.”⁶⁰

İSVEÇ ÖRNEĞİ

“Birçoklarına göre İsveç, serbest aşk diyarıdır. Cinsel yönden ahlaksızlık bir kadının vücudunu para veya diğer menfaatler karşılığında erkeklere teslim etmesi ise, bu bakımdan İsveç’i, dünyanın en namuslu kadınlarının yaşadığı ülke saymak gerekir. Zira İsveç’te profesyonel fahişe yoktur. Orada ne randevuevi vardır, ne genelev, ne de sokaklarda müşteri arayan kadınlar. Tanıştığı erkekle yatmayı kabul eden İsveçli kadın, karşılık olarak para veya hediye beklemes. Buna mukabil böyle bir ilişkide bulunmayı reddeden kadına istediğinizi vaad edin, kararını değiştiremezsiniz.

“İsveçliler, cinsi konuları ayıp ve gizli olmaktan çıkarmışlar, insan hayatının konuşulması ve tartışılması tabii yönlerinden biri haline getirmişlerdir. İsveçlileri daha çocukluklarından itibaren cinsel komplekslerden kurtaran bu gelişmenin en tipik örneği okullardaki cinsel eğitim dersleridir. Cinsel eğitim 1956 yılında öğretim programlarına mecburi bir ders olarak girmiş ve birinci sınıftan itibaren okutulmaya başlanmıştır. İlkokullarda cinsiyet farklarının, çocukların nereden geldiklerinin, ana karnında nasıl geliştiklerinin ve nasıl doğduklarının öğretilmesiyle yetinilir. 11-13 yaşlarında okutulan cinsel eğitim derslerinde ise şu konular vardır: cinsel organların fonksiyonları, ergenlik, adet görme, kendi kendini tatmin, hamile kalma, ceninin gelişmesi v.s. 14 yaşından itibaren öğrencilere bu konularda daha geniş bilgi verilirken şu hususlarda eğitimin kapsamına girmektedir: Çocuk düşürme, zührevi hastalıklar, doğum sancıları, gebelikten korunma usulleri, kısırlık, cinsiyetin sosyal yönleri. Böylelikle daha ilkökul sınırlarında cinsel konuları birlikte öğrenen erkek ve kız çocukları, cinsi alanda hiçbir kompleks duymadan

⁵⁹ Namık Behramoğlu, Sınıf Açısından Türk Gençliği, 1968

⁶⁰ Altan Erbulak, Milliyet, 2 Şubat 1969

yetişmektedir.Gerçi bunun yapıcı yönünün yanında zararlı taraflarının da bulunduğu düşünülebilir.Nitekim okul arkadaşları arasında daha 15 yaşlarından itibaren ilişki kurmaya kalkışanların bulunması,bu düşünceyi doğrulamaktadır.

İsveç toplumu,her yönüyle demokratik bir toplumdur.Kadınla erkek arasında her yönden kaldırılan farklılaşma,cinsel alanda eşitsizliği de yok etmiştir.Başka ülkelerde bekar bir erkeğin cinsi ilişki kurması ne kadar tabii ise,İsveç'te de durum bekar bir kadın için aynıdır.Zira İsveç'te kadın,erkek gibi bağımsız ve onun kadar serbesttir.İşte İsveç'te cinsel alanda yabancılara olağanüstü gelen durumun temel nedeni de budur."⁶¹

2 – KONUT SORUNU

Üniversitelinin konut sorunu toplumda da vardır.Sanayileşme diye övgüsü yapılan büyük şehirlerin genişlemesi,işçi sayısının artması,aslında bir yığın problem getirmiştir.Plansız,yardımsız,kaçamak olarak yapılan gecekondu büyük şehirlerin çevresini doldurmuştur.İşçi olmak için köylerinden ayrılan insanlar,devletin veya büyük mülk sahibinin tapulu boş arazisine başlarını sokacakları barınaklar yapmakta,ne köy ne de şehir hayatına benzemeyen bir yaşamı sürdürmektedirler.Bir gece içinde mantar gibi ötede beride bitiveren gecekondu için seçim zamanları siyasilerimiz,halkımızın bir gecede ev yapma kabiliyet ve kudretine saygılıyız diye gönül almakta,oyları topladıktan sonra da ya patates fabrikası (!) kurmak için,ya da şehrin güzelliğini bozduğu için yıktırmak istemektedirler.Bozuk düzenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan niteliğini en açık şekilde gecekondu problemi göstermektedir.Tamamen yerleşmiş,genişleşmiş gecekondu semtlerinden bazalarına tapu dağıtarak,biz bunları sizin duanızı almak için yapıyoruz diyerek,yaptıkları politikanın bir üçkağıtçılık olduğunu ispatlıyorlar.

İşçi gençliğin % 90'ının barındığı gecekonduarda tüm aile iç içe yaşamakta,bulaşıcı hastalıklar kolaylıkla sirayet etmektedir.Şehirlerin bu görünümü yanında köylerimiz hala ilk çağ koşulları içindedir.Yolsuz,işiksiz,susuz.Orman bölgelerinde ahşap ve altı ahır olan evler,iç bölgelerde tek katlı kerpiç binalar,bazen da yer altındaki mağaralar.İlkel bir yaşantı sürüp gidiyor.Sadece oy hakkı olan,politik bilince ulaşmamış köylülerin,toplumun çoğunluğuna sahip olduğu halde etkinliğinin hemen hemen hiç olmayışı ayrı bir tezattır.

Konut sorunu,üniversitelerdeki başarısızlıkların önemli sorunlarından birisidir.Batılı öğrenciler yurt odalarına kız arkadaşlarının rahatça girip çıkmalarını sağlayabilmek için çalışırken,bizim öğrencilerimiz sekiz kişilik de olsa içinde iyi kötü bir sobası bulunan odalarda kalabilmek için çırpınmaktadır.

Üniversite öğrenimi gibi yurtlarda fakir halk çocuklarına parasız olmalıdır.Yurtlar üniversiteye bağlı,özel olarak yapılmış binalar olmalı ,gençler yönetimde söz sahibi olmalıdırlar.Çeşitli özel yurtlar birer ticaret yuvası halini almıştır.Konut sorunu üniversitelinin ve toplumun temel sorunudur.

Ekonomik-sosyal-politik dönüşümler yapılmadıkça bu sorun da kökünden çözümlenemeyecektir.

---

⁶¹ Abdi İpekçi ,Milliyet ,9 Mayıs 1966

3 – BESLENME, SAĞLIK VE GELİR SORUNU

“Yüksek öğrenim gençleri arasında, temelinde kötü beslenme ve gizli açlığın yarattığı bünyevi ve intani hastalıkların çok yaygın olduğu görülmekte ve Mediko-sosyal merkezi İstanbul Üniversitesinde hasta öğrenci nisbetinin %60-80 arasında olduğunu resmen açıklamış bulunmaktadır. Öğrencilerin gelirleri ile yiyecek fiyatları arasındaki ilişkiler incelenince bunun nedenlerini gayet kolay anlayabiliyoruz.”⁶²

“Büyük şehirlerde ve ailelerinden uzak yaşayan yüksek öğrenim gençlerinin beslenme koşulları gerçekten kötüdür. Bunların çoğunluğu bütün masrafları için ayda 200-300 lira ile geçinmek ve bir kısmı ise 100-150 lira ile yetinmek zorundadır. Gençler bir sandviç, bir tost ve bir çayla karın doyumayı denemektedirler. Öte yandan ilkokuldan bu yana beslenmenin önemi kendilerine öğretilmemiş olduğundan bu gençler giyim-kuşama temel ihtiyaçları kadar para harcamaktadırlar. İşten artmaz-dişten artar inancına uyararak, moda uygun bir ceket giyebilmek için çok zaman aç kalmayı veya yetersiz beslenmeyi göze alır. Bu kötü beslenme şartları, yüksek öğrenim gençleri arasında ruhi ve bedeni rahatsızlıkların, verem ve benzeri intani hastalıkların yaygın oluşunun nedenidir. Büyük şehirlerde açlıkla boğuşularak ve çok kötü yaşama şartları içinde geçirilen 4-6 yıllık bu süre, aydınlarımızın hayatını, sonradan telafi edilemeyecek şekilde törpülemektedir. Çoğunluğu devlet hizmeti alan bu gençler, toplumun kendisi için yaptığı yatırımın karşılığını vermeden vefat etmekte ve arkada bir dul ve yetimler zümresi bırakmaktadır. Bundan dolayı, yüksek öğrenim bizde zararına işleyen bir kuruluş haline gelmiş bulunmaktadır. Çoğunluğu gelişme çağını henüz tamamlamak üzere olan ve geri kalmış bir ülkenin gelecekteki bütün sorumluluklarını omuzlarında taşımaya namzet bu gençlerimiz beslenme olanağı bakımından kendi haline terk edilmiştir. Yapılan hesaplamalara göre büyük şehirde yaşayan taşralı bir genç ayda sadece beslenmesi için 225 lira harcamalıdır.”⁶³

Ankara üniversitesinde 317 öğrencinin katılmasıyla yapılan bir ankete göre öğrencilerin % 53,6’sı memur ve subay; % 16,1’i tüccar ve esnaf :%15,5’i çiftçi (varlıklı köylü);%6,3’ü serbest meslek;%5,7’si işçi;%2,1’i mesleksiz kişiler çocuklarıdır.

İşçi ve köylü gençlerin yanında lüks bir hayat yaşayan üniversite gençliği, her şeye rağmen ailesinin ekonomik gücüne dayandığı için sıkıntı çekmektedir. Bursların yeterliliğinden önce sayıca azlığı yüzünden beslenme sorunu çözümlenememektedir.” Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ekonomik yetersizlik içinde kıvrınmaktadır. 1966’da sadece İstanbul Üniversitesinde okuyan öğrencilerin yüzde 32,7’sinin aylık geliri 50-200, yüzde 28,84’ünün 200-300 TL’dir. Kredi ve yurtlar kurumuna başvuran 56.450 öğrenciden sadece 14.409 kişiye kredi sağlanabilmiştir. Kredi beklemekte olanların sayısı 42.051 kişidir. 1966-1967 döneminde İstanbul Üniversitesinde bulunan 28.969 kişiden resmi burs alabilenlerin sayısı sadece 2.876 (yüzde 9,5) dir.”⁶⁴ Burslar öğrenci çoğunluğu yanında çok azdır. Örneğin; SBF’de bile vaktiyle 100 öğrencinin 80’i burs alabilirken bugün 250 öğrenciden burs alabilenler 50’yi bile bulmamaktadır.

Ailesinin ekonomik gücüne göre her yüksek okul öğrencisi burs ve kredi alabilmelidir. Varlıklı ailelerin çocuklarının giriş puanlarına veya tahrif edilmiş kredi formlarına göre burs ve kredi almaları yerine, fakülte (yahut üniversite) yöneticileri her yıl

⁶² Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk, Akşam, 18 Kasım 1966

⁶³ Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk, Milliyet, tarihsiz.

⁶⁴ Doç. Dr. Beşir Hamitoğulları, Milliyet, 28 Ocak 1969

alınan öğrencilerin durumlarını inceleyerek ihtiyacı olanların her birine burs ve kredi verilmesini sağlamalıdır.

Halkımızın soğan-ekmekle beslenmesi gibi üniversite gençliği de kuru fasulya-az pilava talim etmektedir.Beslenmesini tam yapamayan gençler hastalıklara karşı dirençsiz olmakta,daha zor durumlara düşmektedirler.Lokanta ve kantinlere öğrencilerin kontrolünde olarak yardım sağlanmalıdır.Mediko-sosyal merkezleri bütün yüksek öğrenim gençliğini kapsamına almalıdır.

Beslenme,yurt ve burs sorunlarının çözülmesi,yüksek öğrenimin ve tüm eğitimin planlı,programlı ve ülke ihtiyaçlarına göre mesleki açıdan ayarlanması hep bir düzen meselesidir.Sorunlar,yüzeyde değerlendirmelerle,yönetmelik değişiklikleriyle ve politik oyunlarla hiçbir zaman çözülemeyecektir.

Özel okullara gelince;”özel okullar bu bozuk eğitim sistemi içerisinde sebep olmayıp bir sonuçtur”⁶⁵

4- DİĞER SORUNLAR:

Gençler ekonomik ve maddi bunalımlarla birlikte manevi bunalımlarla da karşı karşıyadırlar.Kuşaklar arası kopukluk,dinsel-kültürel ve ahlaki yönden gençleri bunalıtmaktadır.

Din inanç olarak kalması gerekirken toplumumuzda hala bir sorun olabilmektedir.En etkili şekilde de köylü gençlik üzerinde din baskısı vardır.Köylü gençliğin en önemli özelliği eski üretim biçimlerine ve geleneklere bağlılığıdır.İşçi gençlik,köylü gençlik kadar bunun etkisinde değildir.Öğrenci gençliğe gelince;

- a) Üniversitelerin büyük kentlerde oluşu,
- b) Aile baskısının nispeten kalkması,
- c) Yaş ortalamasının 18’in üstüne çıkması,
- d) Öğrenci örgütlerinin etkisi,
- e) Üniversite olan şehirlerde çeşitli kitap ve dergilerin daha kolay bulunabilmesi,
- f) Üniversite olan yerlerde sosyal,kültürel ve politik çalışmaların daha çok olması,

g) Öğrenci yurtlarının çeşitli bölgelerden gelen değişik çizgideki öğrencileri bir raya getirmesi nedeniyle,yüksek okula başlayan öğrencinin hayata bakış açısı değişir.”⁶⁶ Gençler,ailenin ve çevrenin taassubundan sıyrılmaya çalışırlar.Toplumda mevcut dinsel tutkuları ve inançlar çelişkinin de somut olarak fark ederler.Maddi güce sahip çevrelerde dini bağların çok zayıf olması,bunların dindar görünmek için yaptıkları riyakarlıklara rağmen saklanamamaktadır.En geri,en yoksul kişilerin umut kaynağıdır din.Tarih boyunca dini taassubun en yaygın,en etkili olduğu çağlar,bugün lanetle anılmaktadır.Bu günün laik dünyasında din ve dünya işleri birbirinden ayrıdır.

⁶⁵ Öcal Okay,Akşam,2 Ocak 1969

⁶⁶ Namık Behramoğlu,Sınıf Açısından Türk Gençliği,1968

Üniversite öğrencisinin dünya penceresi ardına kadar açıktır.”Öğrenciler yaşları ilerledikçe ve daha yukarı sınıflara yükseldikçe hem siyasetle ilgilenme dereceleri,hem de siyasal konulardaki bilgileri artmakta,buna karşılık geldikleri aile ve bölge etkilerinden yavaş yavaş kurtulmaktadırlar.”⁶⁷

Sorunlar..Sorunlar..Sorunlar... Elbette insanlar yaşadıkça sorunlar da hiç eksilmeyecek . Ama hiç değilse insanoğlu aç-açık yaşamaktan,en doğal ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kurtulmalı. Bugünün gençliği bunu biliyor.Kendinden sonraki kuşağı daha iyi yetiştirecek ve onunla arasındaki bağı koparmadan ona yetişmeye çalışacaktır.

Bölüm : 4

HALKA DÖNÜK EĞİTİM

Ana ve babalarımız,ders dışı konularla ilgilenmemizi istemezler.Kendileri gibi olmamızı isterler.Politik eylemlerin zarar getireceği endişesinde dirler.Devletin ezdiği toplum tamamen pasifleşmiş,politika alanını bu işin profesyonellerine bırakmıştır.Yöneticilerde gençlere politikadan uzak durma öğüdünü tekrarlarlar.Oysaki hayat mücadelesi bir politikadır.Toplumların bir sürü olarak nitelendirildiği çağlar geçmiştir.Politikanın karmakarışık bir şey olduğu,bunu halkın anlayamayacağı düşüncesini yayarak oyunlarını sürdürenler halk çoğunluğuna bilinç verecek her şeyi engellemeye çalışırlar.

“Tarih boyunca tüm yoksul ülkeleri sömürmüş ve sömürmekte olan Batı,bugün uygarlık tanımı olarak benimsenmektedir.Eğer bu tanım,belli servet ve refah düzeyinin tanımı ise,gerçekten bugün Batı,televizyonlarında köpek mamaları reklamları yapacak kadar zengindir.İnsanların ekmek dertleri yoktur.Her türlü siyasal akım açık açık tartışılmaktadır.Ancak,bir yaşam düzeyinin uygarlık adı verilen özelliği,geçmişinde ve temelinde yoksul halkların kanlarıyla kirlenmişse bunun adı uygarlık olabilir mi? Bugün Batı,tüm uygarlık gösterilerine karşın sömürgelerde yaptığı sömürünün suçunu,ayıbını omuzlarında taşımaktadır.Bunun dışında Batı,sadece ve sadece kendi insanına karşı uygar ve demoktrattır.Özgürlükleri yalnızca kendi insanına hak görmekte,bunu yoksul ülkeler için bir süs saymaktadır.Doğu,Batı için sadece emeği çalınacak,yer altı zenginliklerine el konacak sömürü kaynaklarıdır.Batı kültürünün beşiği sayılan Fransa’da en ileri akımlar tartışılırken,Fransız askeri Cezayir milliyetçilerini kurşuna diziyor,Sartre’lar,Camus’ler,Russel’lar uygarlık üzerine kitap yazarken,müstemleke albayları Asya’da ve Afrika’da kırbaç sallıyorlardı. Eğer uygarlık büyük binaların,geniş yolların ve makinelerin adı değilse,yoksul ülke topraklarından müstemleke askerinin çizme izleri silinmeden Batı bir uygarlık öncüsü sayılamaz.”⁶⁸

⁶⁷ Dr. Özer Ozankaya,Cumhuriyet,24 Nisan 1967

⁶⁸ Uğur Mumcu , Akşam ,25 Şubat 1968

Bizler de her şeyimize karışan batılı büyüklerin sözlerine uyarak bizi bizden koparan,bizi bize yabancılaştıran bir eğitim ve kültürle genç nesilleri mayalamaya çalışıyoruz.Maya tutmadığı gibi genç kuşakları da çürütüyoruz.

“Öğretim programları,hayati hiçbir değeri olmayan gereksiz bilgi artıklarıyla yüklüdür.Bu bilgiler medrese metotları içinde öğrencilerin kafasına tıka basa doldurulmaya çalışılır.Okulu bitirenler,günlük yaşantılarında gerekli olan bilgi ve becerilerin sahibi olamazlar.Bu yüzden öğretilmek istenen konulara karşı ilgisizdir öğrenciler.Dünya değişiyor,insanlar değişiyor,insanların ihtiyaçları değişiyor,fakat öğrencilerin öğrenecekleri haplar değişmiyor.Alışmışlarda zayıf not almak onları üzüyor.Fazlasını da istemiyorlar,bir beş numarayı yeter sayıyorlar.Bu sebepten adları tembele çıkmıştır onların.Neyi çalışacaklar,ne öğrenecekler.”⁶⁹

Einstein : “Bir mesele başlangıçta nasıl oturtulursa öyle sonuçlanır.Meseleyi baştan doğru koymak gerekir” der.Gençliğin en güzel yılları verilen değişmez hapları hazmetmek ıstırabıyla geçiyor.Genç yaşta saçı ağaranlar,dışleri dökülenler,bu hazımsızlık belirtileriyle uyuşturucu eğitim sistemini reddettiklerini gösteriyorlar.Hayata atılınca dek,sadece bir üst sınıfa geçmek için çabalayan,bir üst sınıfa geçtikten sonra öğrendiklerini tamamen unutan gençler,eğer kendi kendilerini yetiştirmemişlerse,meslek diplomalarını aldıklarında pratik bilgidен yoksun,üstelik yanlış eğitimin yorgunluğu içinde hiçbir işe yaramaz bir kalem efendisi olmaktadır.Oysaki gençlik kendi geleceğini bizzat yaşayarak hazırlamalıdır.

Halka dönük eğitimin üç yönü olacaktır:

“Birincisi,halkı,bugünkü ekonomik ve politik şartlar içinde alışkanlıkları,gelenekleri,olumlu ve olumsuz yanlarıyla olduğu gibi –bir gerçek olarak-tanımak;ikincisi,onu mutlu bir geleceğe kavuşturmak için gerçekleşmesi gerektiğine inandığımız devrimlere kazanmak amacıyla bilinçlendirmek (buna halk eğitimi diyebiliriz);üçüncüsü öğretim kurumlarını halkın yararına işler hale getirmek.Yurdumuzda köyleri okula kavuşturmak yolunda,yeryüzünde bizim durumumuzda bulunan ülkelere de örnek olacak bir deneme –Köy Enstitüleri denemesi- bilinen nedenlerle baltalandı.O denemeyi yenilemek,Türkiye’de halka dönük eğitim programının ilk amaçlarından biri olacaktır.”⁷⁰

Yeni düzen,yeni insanı yaratacaktır.”Yeni insan,bütün yetenekleri saptanmış,en çok hangi dalda başarılı ise o yolda gelişmiş,geliştiği bilgi dalında her an topluma bir şeyler verebilme çabasındaki kişidir.Kendi kişisel hayatı içine kapanmak yerine,topluma hizmet ettiği sürece mutlu olan kişidir.Klavuzu bilimdir.Temelsiz,boş inanlar geride kalmıştır.Para hırsı yerine topluma hizmet için yarış halindedir.Bencillikten,hazırakonduculuktan uzakta;yalan söyleme gereği duymayan bir kişi.İmeceden zevk duyan,toplumun her türlü zenginliğini kendi zenginliği sayan bir insan.Geniş ve sağlam bilgiye sahip.Binlerce yıldan beri tüm insanlığın meydana getirdiği ortak kültürden yararlanan ve ona katkıda bulunmağa çalışan,bilgisini daima işe çevirebilen insan,yeni insan.”⁷¹

⁶⁹ Dursun Akçam , Milliyet,5 Şubat 1968

⁷⁰ Pertev Naili Boratav,Yeni Ufuklar,Ekim 1968

⁷¹ Yusuf Ziya Bahadınlı,Türkiye’de Eğitim Sorunu ve Sosyalizm,Eylül 1968

SONUC : GENCLİK ÇAĞI

“Gençlere yalan söylemek yanlıştır.

Yalanların doğru olduğunu göstermek yanlıştır.

Tanrı'nın gökyüzünde oturduğunu ve yeryüzünde

İşlerin yolunda gittiğini söylemek yanlıştır.

Gençler anlar ne demek istediğinizi.

Gençler halktır.”

(YEVGENİ YEVTUŞENKO)

“Bir şey var ki,kimisi Tanrı der ona,kimisi insan,kimisi tabiat der adına,kimisi evren.Ne dersiniz deyin siz adına,durmuyor o.Bir kütüğü kemiren böcek durmuyor,tarlaya düşmüş tohum durmuyor,ölüyü toprağa katan kurt durmuyor,ana rahminde bebek durmuyor,dalın ucuna vurmuş sürgün durmuyor,yaprağa degen güneş ışını durmuyor,kanı dolaştıran damar durmuyor,başak üreten emekçi durmuyor,buğdayı serpen el durmuyor,mezarda tahta tabut durmuyor,göğe yükselen bulut durmuyor,yere yağan yağmur durmuyor,dağdan esen rüzgar durmuyor,saatin tik-takları durmuyor,zamanın sıcaklığı durmuyor,haksızlığa karşı çıkan yürek durmuyor,sömürüye karşı savaş durmuyor,eşitsizlikle mücadele durmuyor,köleliğe karşı kavga durmuyor,kafalarda düşünceler durmuyor,zindanlarda özgürlük durmuyor,cephede asker durmuyor,bilincin ışığı durmuyor,toplumların biçimi durmuyor,çocukların oyunu durmuyor,başkaldırma durmuyor,çiçek sapında durmuyor,büyüyen şey durmuyor,özgürlük savaşı durmuyor.Durmuyor,durdurulamayan bir şey var evrende..ki,evrenin kendisi o.İster Tanrı deyin adına,ister tabiat,isterseniz başka şey.İnsan yüreğinin durduğu yerde o durmuyor,insan beyninin durduğu yerde o durmuyor.”⁷² Toplumun,uygarlığın evrimi durmuyor.Gençliğin hızı,gücü durmuyor.”bir şeyler arıyor gençlik Doğu'da ve Batı'da.Bir şeyler arıyor.Aradıklarımı kendileri çok iyi biliyorlar.Şahin babalarına karşı güvercin gençler savaşı bir dünya istiyorlar.Çünkü kendileri barış çocukları bunlar.Gelecek yıl 1970'lere gireceğiz.Yeni bir onyıla doğru kayıyor eski dünyamız.1945'lerden sonra doğan bebeler bu tarihlerde 25-35 yaşlarında olacaklar.Bu dönemde söz sahibi olacaklar ülkelerinin yönetiminde,kaderinde ve geleceğinde.1970'ler işte bugün gençlik dediğimiz,genç kuşak diye tanımladığımız barış çocuklarının dünyası olacak.Bunun arayışı,bunun hazırlığı içindedir bu gençler.Boycotları ile,işgalleri ile,oturma grevleri ile,hippileri ile,çiçekleri ile,mini etekleri ile ve de aşkları ile.”⁷³

⁷² İlhan Selçuk ,Cumhuriyet ,2 Şubat 1968

⁷³ Özgen Acar,Cumhuriyet,12 Şubat 1969

Gençliğin saflığı,enerjisi yarınların mutluluk getireceği inancını güçlendirmektedir.Dünya küçülmüştür ve biz de dünyanın dışında değiliz.Hem “bir aydın tek başına mutlu olamaz,çevresiyle kavuşur mutluluğa.Bir aydının çevresi de bütün insanlıktır.”⁷⁴

---

⁷⁴ İlhan Selçuk,Cumhuriyet,17 Mayıs 1968

BİBLİYOGRAFYA

Gazeteler

- (1) Akşam
- (2) Cumhuriyet
- (3) Milliyet
- (4) Yeni Gazete
- (5) Yeni Sabah
- (6) Ulus
- (7) Sinop

Dergiler

- (1) Ant
- (2) Emek
- (3) Forum
- (4) Türk Solu
- (5) Yelken
- (6) Yeni Ufuklar

Kitaplar

- (1) Anarşizm (D.C.Bendit),Ant Yayınları,1969
- (2) Bir toplumun uyanışı (J.J.S.S.),Sander Yayınevi,1968
- (3) Mayıs Patlaması,(Can Kolukısa),Kitapçılık Ltd. ,1969
- (4) Ne istiyoruz (R.D. ve C.B.),Altın Kitaplar,1968
- (5) Sınıf açısından Türk gençliği,(Namık Behramoğlu),1968
- (6) Türkiye’de eğitim sorunu ve sosyalizm,(Y.Z.Bahadınlı),Hür Yay.1968
- (7) Türk toplumunun tarihsel evrimi,(Oya Sencer),Habora yay.1969